

*Afficitur ar-
teriarum tuni-
ca.*

*Arteria con-
structionis ra-
tio.*

nifesto persimilem, in grandioribus quidem arterijs conspicuam, ac à nonnullis tertiæ arteriæ tunica loco descriptam. Quarta uero alia peculiaris nulla est, sed ueluti quibusdam uenarum, ita quoque arterijs alicubi membrana tenuis obhaerescit & circumtenditur contengens, aut ita biliens, aut connectens ipsas proximis partibus, quemadmodum de altera uenarum tunica retulimus. Atque hæc omnia iustissime à summo rerum Opifice sunt extracta, qui in hoc arterias (uti in Capitis initio dicebam) formauit, ut illæ uitalem spiritum & sanguinem impetu per corpus diffusum, singulis partibus deducerent, ingenitumque calorem recrearent. Fibras enim arteriæ corpus, eiusdem quo uenæ usus gratia sortitur, ac plurimas quidem transuersas exigit, ut oculus ipsi ex sinistro cordis sinu immissum sanguinem & uitalem spiritum toti corpori dispenseret, neque alium in transmittendo recipiendoque rhythmum, quam cor ipsum efficiat. Ad hoc dudum asseruimus. Obstant autem expulsiōi insigniter oblique, ut quæ materias retineant ac referunt. Vnde etiam Natura paucissimas obliquas arterijs largitur. Quæ quum tenuiorem rarioremque & uelociori impetu ruentem substantiā, quam uenæ, erant amplexuræ, ac dum uiuit animal perpetuo dilatandæ cōstringendæque, merito etiam durioribus & crassioribus pluribusque tunicis conformantur.

QUIS VENARVM ET ARTERIARVM numerus. Caput III.

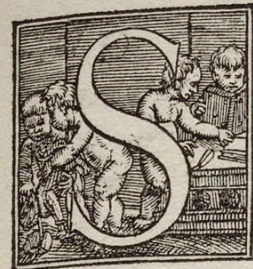

QUOT in uniuersum corpus uenæ, & item arteriæ deriuntur, si uniuersæ soboles uasorumque omnes distributiones enumerandæ sint, indicare arduū prorsus est, atque propemodum impossibile. At si uenæ arteriæque propriam exigentes circumscriptionem, ac ueluti proprijs terminis finitæ, duntaxat numero quodam sint complectendæ, in proximo est numerus. In natis enim absolutisque hominibus omnes uenæ ut plurimæ quaternario numero comprehenduntur, quæ cæterarum omnium radices censentur. Atque una ex caua iecoris sede prodians in bilis uesiculam, uentriculum, lienem, intestina, mesenterium & omentum excurrit. Secunda ex gibbis iecoris, aut ut quibusdam uisum est ex dextro cordis sinu originem sumens, in reliquum corpus solis duntaxat exceptis pulmonibus, innumera ramorum serie dispensatur. Tertia, ex dextro etiam cordis sinu nata, frequenti admodum propagine in pulmones digeritur. Verum hanc uenam hoc sibi peculiariter uendicare audies, quod arteriarum constet corpore, unde etiam arterialis uena nuncupabitur. Quarta ab umbilico in iecur, ut sic dicam, producit, ac ad foetus nutritionem duntaxat animali famulatur, neque hic in uenarum numero recte haberi potest, uixque propria circumscriptione donatur. Ab his itaque uenis reliquæ omnes quæ in corpore occurrunt originem mutuuntur, eisque continuæ sunt. Arteriæ autem numero binæ censentur, una quæ ex sinistro cordis sinu originem capiens, in uniuersum corpus præterquam in pulmones, dispergitur. Altera ex eodem cordis sinu pronata, in solos pulmones distribuitur: quæ quia uenæ corpore constat, uenalis arteriæ nomen obtinuit. Porro duæ arteriæ ab umbilico secundum uesicæ latera descendentes, ac scetui quodammodo propriæ, cum magnæ arteriæ propaginibus iuxta ossis sacri regionem uniantur, quare etiam propriarum arteriarum loco nequitiam recensendæ ueniunt. Cæterum si scetus uenæ & arteriæ priuatim sibi aliquid uendicent, id suis locis ubi scetus uasorum tradetur historia, fiet obuium. iam enim operæ precium est à perfectorum uenis exordium sermonis sumere, ac singularum enarrata distributione, ipsarum usum diuicationisque rationem subiungere. Verum quoniam singulis corporis partibus arterias uenasque deduci oportuit, nonnullæ autem partes procul ab horum uasorum initijs distant, longè optimum fuit, neque tot numero ramos ex principijs originem sumere, quot corporis sunt partes huiusmodi uasis indigentes: neque omnino multos: sed summopere expediebat maxima organa caudicum instar unoque principio deduci, & ab illis in proximas partes ueluti ramos propaginesque deriuari, à quibus singulæ partes, quod sibi familiare sentiunt, in nutritionem allicerent.

DE GLANDVLIS, VASORVM DIDVCTI- bus roboris gratia immixtis adnexisque. Caput IIII.

PRÆSENTI Capiti figuram non duxi præponendam, quod quam plurimæ huc simul locari debuissent quinti ac sexti & septimi librorum formæ, præter aliquot etiam musculorum

sculorum tabulas, ad quas à Capitis contextu, dum alicuius glandulæ mentio incidet, opportune remitteris.

SICUT Natura uenæ & arteriæ præter proprias ipsarum tunicas, aliam subinde membranam circumdedit, cuius beneficio opportunè conterminis partibus alligetur, tutoque præparat: sic quoque quum minimè ignoreret unumquodque uas inibi noxijs opportunè expositum esse, ubi in ramos discinditur, tutæ fissionis gratia, præter eiusmodi membranas, substantiam quandam mediocriter mollem modiceque cedentem condidit, qua nodorum in arboribus ritu, uasorum diuicationes, sic passim repleuit, hancque ramorum fissionibus subtrauit ac circumdedit, ut nulla ipsarum facile findi, uel inuulnata fieri possit. At quoniam per motum uiolentiorem uasorum diuicationes iniurijs potissimum patent, & super molli ac mediocriter cedente substantia opportunè uasa quiescunt, & demum huius auxilio quamuis moueantur uehementius, impercussa integraque custodiuntur, Natura haudquaquam ut fors ferebat, singulis uasorum distributionibus huiusmodi substantiā interiecit. Quandoquidem hæc paucissimā, aut nullam propemodum diuisionibus, quæ neque suspensæ feruntur, neque articulis qui in acutum angulum flectuntur extenduntur uel in cumbunt, comunicauit, quod illas uasorum partitiones ex uiolento motu nihil passuras ei perspectum esset. Verum ubi diuisiones quapiam membrana suspensæ, aut super articulos, qui in acutos mouentur angulos longius porriguntur, eæque plures in istiusmodi sedibus numero habentur, Natura hanc de qua agimus substantiam non mediocri copia circumdedit, uti per uniuersam portæ distributionem est cernere, quod hæc nimirum uniuersa membranæ duntaxat suffulta ad uentriculum, lienem & intestina excurrit. Pari in super ratione in membranæ amplitudine thoracis interspersentibus, & in cerebro super cerebri testes (quod inibi suspensæ feratur uenæ) hanc substantiā procreatā ex cōfectione doceberis. Sub superiori uero pectoris ossis sine, sub auribus, ad asperæ arteriæ caput, in axillis, in cubiti flexu, in inguinibus, in poplite & alijs nonnullis corporis sedibus, propter adiacentium partium motus & numerosam uasorum distributionem, eiusmodi substantiam diuisionibus interijci, in sermonis progressu ostendam. Substantia hæc communi nomine Græcis ἀσλὺ & ὄγνος dicitur, Latinis glans & glandula & glandium, estque omnium corporis partium summè imbecillis, ac fluxionibus imprimis obnoxia. Haud enim decuisset partes reliquis uiliorem corpori usum præstātes, cæteris ualidiores esse, imò deiectis uiribus præditas & recrementis excipiendis aptiores creari. Cæterum non omnis huiusmodi corporis substantia, colore, forma, nomine, duritia sibi respōdet. quædam enim mollior, rubicundior, & quercinæ glandi forma prorsus dissimilis est, qualis ea censetur quæ principio gracilium intestinorum non procul ab inferiori orificio uentriculi exporrigitur: & ea quæ in clatori inferioris membranæ omenti regione sub uentriculo cōstitit. Hæc quia rubicundior, idque potissimum in canibus, & mollior & undique sibi similis uisitur, à carne Græcis μελινχολία & Latine nuncupatur. Quæ uero in iugulo sub pectoris osse habetur, iam dictæ propemodum specie respōdet, & à Græcis θυμω, à Latinis autem cōmuni uoce glandiū appellatur. Cæterum quæ in reliquo corpore passim occurrunt, & nuper dicta durior est, glandis quercinæ imagini quodammodo accedit, & peculiare nomen in quibusdam corporis sedibus obtinet. Cuius generis in cerebro glans pineæ nucis imaginem referens, & forsitan in mesenterio lactes seu per id distributæ glandes censeri possunt. Verum hominis fabrica etiā alijs donat glandulis ad alios usus, quam ad uasorum firmam distributionem procreatis: in quarum numero glans habetur, cerebri pituita ad palatum defluentem excipiens, tonsillæ glandes laryngis radici adnatæ, glando sum uirilis uesicæ ceruicis corpus, cui semen deferentia uasa inseri docebimus, quodque uasorum diuicationi uix quicquid auxiliatur. Cuius uero potissimum usus gratia nuper commemoratæ glandes paratæ sint, suis locis ab unde persequar, hic enim suffecerit glandes commemorare uasorum distributioni præfectas, ex quibus nonnullæ non solum uasis præsumunt, uerum etiā aliquæ meatibus humectant dispræterea idoneæ censentur. quemadmodum glandes in mesenterio repositæ, & quæ duodeno intestino exporrigitur, ut intestina lento humore imbuant, progenitæ à dissectionum professoribus creduntur. Aliæ rursum replendis sinibus & cavitatibus etiā sunt accommodatæ, ut quæ in faucibus omnium infimæ, & sub aurium radice consistunt, & quæ axillarum & inguinum cavitates infarciunt. Quæ autem in mamillis habentur, præterquam quod lacti generando subseruiunt, etiam uasorum partitiones utcunque firmant ac roborant. At de his omnibus, uti paulo antè innuebam, suis locis assatim differemus, oratione ad uenarum seriem nunc properante.

*Cur, & quoniam
do uasorum di-
stributionibus
glandulæ im-
mixtæ sunt.*

*Glandulæ sub
stantiæ nomē,
ac imbecillitas.*

*Glandularum
differentia à
nomine, colore
& imagine.*

Ab usu.

*Ad finem se-
cundum de Semi-
ne Galenus.*

h VENAE